

**WYDZIAŁ WOJSKOWO-LEKARSKI
Z KIERUNKIEM FIZJOTERAPII**

mgr Małgorzata Walczak
rozprawa na stopień doktora nauk medycznych

**„Lecznictwo uzdrowiskowe i sanatoryjne w wybranych
ośrodkach w Busku Zdroju do połowy XX wieku”.**

Promotor: dr hab. n. med. Czesław Jeśman- prof. UM

**Recenzenci: prof. dr hab. Jolanta Sadowska,
prof. dr hab. n. med. Tadeusz Srogosz**

Streszczenie

Głównym celem pracy było uzupełnienie luk w wiedzy na temat funkcjonowania uzdrowiska w Busko- Zdrój od samego początku do połowy XX wieku.

W pracy postawiono następujące **pytania badawcze**:

- Dlaczego sanatorium w Busko- Zdrój uważamy za uzdrowisko?
- Jakiego rodzaju lecznicze wody lecznicze występują na terenie Buska?
- Jakie są wskazania i przeciwwskazania do leczenia tymi wodami?
- Jakie choroby były leczone w uzdrowisku?
- W jakim stopniu skuteczne było leczenie w Busko- Zdrój?

Aby pozyskać oryginalne **materiały archiwalne** wykonano kwerendę w Archiwum Akt Nowych, skąd pochodzą dane z ksiąg sanitarnych województwa kieleckiego. W Archiwum Państwowym w Pińczowie skąd pochodzą między innymi „Dokumenty Rady Szczegółowej Szpitala św. Mikołaja z lat 1836- 1839”. W Archiwum Państwowym w Kielcach skąd pochodzi między innymi „Raport o głównych działaniach szpitala św. Mikołaja w Busku za rok 1845”. Kwerenda archiwalna przeprowadzona również została w Archiwum Akt Dawnych oraz w Archiwum Narodowym w Krakowie, ale nie pozyskano materiałów odpowiadających tej pracy doktorskiej. Wiele materiałów zostało zgromadzonych również w oparciu o zasoby Świętokrzyskiej Biblioteki Cyfrowej, skąd pochodzą m.in. informacje pozyskane z kilkudziesięciu wydań Gazety Kieleckiej pochodzącej z XIX i początków XX wieku. Ze zbiorów Cyfrowej Biblioteki Narodowej Polona pochodzą między innymi informacje pozyskane z książki pod tytułem „Busk: wody siarczano-słone, szlam mineralny”. Warto również wspomnieć o zdjęciach pochodzących z Biblioteki Uzdrowiskowej w Busko- Zdrój, które są niewątpliwie unikatowe.

Zakreślony w temacie przedmiot badań zdeteminował **metodę badawczą**. Aby jak najlepiej zrealizować zamierzenia, autor dysertacji posługiwał się następującymi metodami

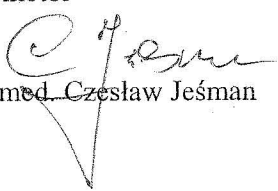
badawczymi: historyczno- opisową, retrospektywną, progresywną, geograficzną i porównawczą. Ich zastosowanie ułatwiło zachowanie porządku pracy.

Rozprawa została podzielona na dziesięć głównych rozdziałów w celu jak najlepszego przedstawienia zgromadzonego materiału.

Przedstawione w dysertacji zagadnienia doprowadziły do wyciągnięcia następujących **wniosków**:

- Busko- Zdrój położone jest na Ponidziu na Garbie Wójczańsko- Pińczowskim. Panuje tam klimat nizinny z cechami kontynentalnego, umiarkowanie bodźcowy.
- Występowanie unikalnych na skalę europejską zasobów mineralnych- wód siarczkowych, solanek jodkowo-bromkowych i borowin, sprzyjało rozwinięciu się w Busko- Zdrój lecznictwa uzdrowiskowo- sanatoryjnego.
- Najczęściej leczonymi schorzeniami była gruźlica, gruźlica węzłów chłonnych (skrofuły, żoły), anemia, kiła wrodzona czy różnego rodzaju choroby układu nerwowego, gościec i dna.
- Na terenie Ponidzia, już wiele wieków przed rozpoczęciem działalności sanatoryjnej w Busko- Zdrój, miejscowa ludność korzystała z dobroczynnego działania solanek.
- Pierwszym miejscem stworzonym z myślą o leczeniu uzdrowiskowym był zakład zdrojowo- kąpielowy,
- Wskazaniami do stosowania kąpiei solankowych były przewlekłe zapalenia stawów, choroby zwyrodnieniowe, rwa kulszowa, nerwbóle, różnorodne choroby skóry, osteoporoza, choroby narządu rodneg. Stosowanie kąpiei błotnych zalecano natomiast przy reumatyzmie, dolegliwościach narządów wewnętrznych oraz układu rodneg. Wskazaniem do picia wody siarczkowo- siarkowodorowej była głównie otyłość, cukrzyca, problemy z przemianą materii, choroby przyzębia.
- Przeciwwskazania do stosowania kąpiei solankowych stanowiły: otwarte rany, choroby nowotworowe, wyniszczenie organizmu i podwyższona temperatura ciała. Kąpiele błotne nie mogły być stosowane również w przypadku gruźlicy, chorób serca, poważnych stanów zapalnych skóry i problemów z żyłami.
- Zdecydowana większość pacjentów leczonych w Uzdrowisku obserwowała u siebie poprawę stanu zdrowia lub całkowite wyleczenie. U nielicznych kuracja nie przynosiła efektów.
- Z biegiem czasu i wraz z rozwojem Uzdrowiska, na leczenie zaczynało przyjeżdżać coraz więcej pacjentów z coraz odleglejszych stron kraju, a nawet z zagranicy.

Promotor

dr hab. n. med. Czesław Jeśman

Doktorant

mgr Małgorzata Walczak